

VNITŘNÍ SVĚT FOUSATÉHO DÍTĚTE

Petr Franka

UKÁZKA Č.1

Ráno moudřejší večera. Přísloví, které je ukázkovým příkladem toho, že čím víc je pohledů, tím víc je pravd. Jakkoliv se totiž může zdát, že každý člověk získá po nočním odpočinku nadhled, jsou taky typy lidí, jejichž pravda tvrdí něco jiného. Jedním z nich je člověk, který má zkušenosti s nezřízeným pitím. Střízlivění totiž nenese ty nejlepší podmínky k vymazání nepotřebných myšlenek. No a dalším typem jsem taky já. Úzkostný člověk. Ať je to, čím je to, třeba snad tím, že večerní léky přes noc vyprchávají, nebo možná šokem z dalšího života, úzkost má ráno prostě větší sílu. Večer sice došlo ke zklidnění, noc se však stala pouhou přestávkou, aby mohl nepříjemný stav s otevřením očí znovu udeřit. Zrod pestrobarevnosti v ranním šedivém světě úzkostného člověka může způsobit jedině zázrak. A ten se tohle ráno stal. Sice ho možná postřehlo jen pár lidí, ale byl jsem mezi nimi. A zřejmě jsem ho viděl nejzřetelněji. Asi dvě hodiny po probuzení vykouznil jiskru v mých očích a navodil touhu spatřit jej znovu. Takže včera bych určitě nesouhlasil, ale dnes jsem dal za pravdu tvrzení, že ráno je moudřejší večera.

UKÁZKA Č. 2

Svět se změnil. Z postav na oddělení, které pro mě představovaly předmět mých strachů, se rázem staly objekty mých uměleckých tužeb. Kreslení mi otvíralo dveře a rozšiřovalo okruh mého působení. Mým hlavním „pracovním“ prostorem se stala jídelna. Součást chodby, kam jsem do té doby chodil jen jíst, přestože tam byla televize. Necítil jsem se tam dobře. Nepatřil jsem tam. Ale teď už jsem měl právo lišit se od ostatních. Jako bych si najednou uvědomil, že moje divnost ke mně patří a může být tolerována, když ukážu, že je spjata s talentem. Když se mi podaří vytvořit něco, z čeho budou lidi žasnout.

První kreslící odpoledne jsem o výdrž bez pohybu požádal další dva lidi. Hodně jsem gumoval, ale výsledek mě opět nadchnul. A i když jsem pak nenašel další zájemce o „portrét“, měl jsem tužku v ruce až do večera. Našel jsem lidské předlohy, aniž bych kohokoliv žádal. A nebylo to vůbec složité. Televize se o vše postarala. Díky touze zaznamenat realitu na papír jsem prožil hezké chvíle během tří dílů seriálu Dallas a poprvé v životě věnoval přes devadesát minut fotbalovému komentátorovi. Vznikly z toho další dva obrázky. Kvůli velkým vzdálenostem mezi mým okem a pacienty sledujícími program se mi úplně nepodařilo zachytit detaily. Přestože jsem ale s těmito výtvoři úplně spokojen nebyl, úžas se konal. Zaujal jsem totiž svou činností Kubu, alkoholika z vedlejšího pokoje. Zrovna jsem dokončoval plešatého pána, který sklopil hlavu, protože u televize usnul. V tom přišel Kuba, porovnal očkem můj výkres s realitou a ocenil karikaturní vyobrazení záchvatovým smíchem. Načež se plešatý pán vzbudil. V tomto kouzelném momentu jsem se rozesmál taky a pocítil jsem zvláštní věc. Zelené listy, co visely z nábytku, knížky v poličkách, pyžamo Kubu, který šel z cigarety a cestou do svého pokoje projevil zájem, rozespálý výraz šoku plešatého pána doplněný o nejistý úsměv a příjemný klid na večerní chodbě na mě silně zapůsobily. Přestože jsem si vyčítal, že náš smích

může vzbuzovat v pánovi pocit trapnosti a s mírnou úzkostí jsem prožíval fakt, že tu sedím tak pozdě, jako by se prostor celého oddělení propojil. Jako by zdi našich pokojů zmizely. Jako by se stala jídelna součástí mého bezpečného světa.

UKÁZKA Č.3

Ranní sprcha uzamknula mou dobrou náladu v kleštích, které by rozevřelo snad jen ztrapnění mezi lidmi. A to mi doma nehrozilo. Možná by to bylo jinak, kdyby mě čekaly další dny ve světě, ale jistota, že dnes opět začne mé několikadenní bezpečí v nemocnici, mě silně stabilizovala. Dostal jsem chuť s někým mluvit, a tak jsem zazvonil na paní Nečasovou.

Na starou sousedku z protějšího bytu, která mi už od mala bývala trnem v patě, ale zároveň taky starostlivou babičkou. Svou zálibou ve vědění o tom co se kde šustne, mi hrávala na nervy a zároveň nahrazovala hlídacího psa. Když jsem chodíval z domu, tak vždy s pocitem, že jsem chráněn před zloději, ale návrat bez povšimnutí byl podmíněn našlapováním po špičkách. Bylo zázrakem, že o mně celý víkend nevěděla. Obzvlášť když jsem už desítky hodin nezavřel okno v ložnici a ozvučil celý dům skákáním po podlaze.

U dveří jsem dlouho nečekal. Myslím, že zvuk zvonku se ještě táhl prostorem, když otevřela. Jako by za nimi stála. Ale asi to tak nebylo, protože jsem v jejích očích uviděl velkou překvapenost. A taky jiskru, jakou na téměř osmdesátileté bábě zřídka spatříte. S pohledem, který mi říkal, že jsem obrázkem, mě pozvala do kuchyně. Celý barák věděl, že tam je její království. Byla totiž hlavním činitelem osobitého aroma chodby. Leckdy i nepříjemného. Usadila mě na bílou židli, z jejíhož opěradla se odlupoval starý nátěr a sedací plochu zakrýval ručně pletený podsedák. Chvilí jsem mlčky sledoval její obsluhu sporáku a rozhlížel se po nepořádku. Na lince stály plechové hrnky a talíře, štosy kelímků od jogurtů, roličky nesčetněkrát použitých igelitových sáčků sevřených v tlustých gumíčkách, váleček zaprášený moukou a kousičky zbytků těsta nalepené na vnější stěně malého kastrůlku. Znečištěné struhadlo s narezlým držákem zakrývalo podřené dno plastového dřezu, jehož žlutá barva už těžko připomínala původní bílou. Dvířka, která již nešla dovřít, nabízela pohled na sloupec zčernalých pánví. Zápach koberce s mastnými mapami volal po odhrnutí záclony a využití maximální kapacity okna.

Podala mi čerstvě usmažený bramborák a mluvila o štěstí, jakým je život. Asi se nikdy nestalo, že by mi vehnala slzy do očí a zřídka jsem viděl ty její. Podělila se ale se mnou o pocity matky, která přežila několik svých dětí a ujišťovala mě, že to myslí opravdu vážně, když říká, že lepšího souseda si nemohla přát. Během věty o nesmírné bolesti, kterou by jí způsobila moje smrt, nám oběma ukápla slza. Uvědomil jsem si, že ta stará a leckdy protivná paní, kterou jsme jako malí nazývali ježibabou, je vlastně můj přítel. Přítel, se kterým jsem si měl jen výjimečně co říct, a se kterým jsem jen málokdy sdílel názor. Byl ale vždy přítomen.

UKÁZKA Č.4

Psychiatrické oddělení neboli blázinec. Leží tam lidi, co jsou na první pohled stejní jako vy. Jediné, čím vybočují z řady, v které pevně stojíte, je problém s realitou. Vyrovnávají se s ní způsobem, který nechápete. Bývají od ní vzdáleni.

Vypadají jako blázni?

Záleží, kdo se dívá.

Jsou to blázni?

Záleží, kdo to posuzuje.

Každý pohled je totiž ovlivněn jinou mírou pochopení a jinou vzdáleností pozorovatele od skutečnosti. O nejmenované paní byste těžko řekli, že je blázen. Zhroutila se z toho, že přišla o dceru. Koho by to nepoložilo? O Zuzce byste ale nejspíš řekli, že blázen je, protože se poškozují. Já bych to o ní ale neřekl, protože jsem se poškozoval taky. Její počínání bylo jen těžko pochopitelným způsobem, jak se vyrovnat s realitou nebo od ní utéct. Myslím, že ji měla ale pořád na dohled. Možná byla blázen. Možná jsem blázen. Vy to tak třeba můžete vidět. V mých očích byl ale bláznem někdo, kdo je opravdu daleko. Tak daleko, kam naše chápání nedosáhne ani se zapojením té nejhlubší fantazie. Někdo, kdo nejen že nehledá cestu zpět, nejen že neví, odkud přišel, někdo, kdo ani nevnímá svůj krok. A jeden takový na našem oddělení byl.

Působil dojmem, že všechno co ho zajímá, je knoflík. Bylo mu asi kolem dvaceti. V tom věku už většinou rostou fousy a on je neměl. Z toho šlo usoudit, že byl vždy hladce oholen. I vlasy měl upravené, oblečení čisté. Těžko si představit, že člověk, kterého zajímá jen knoflík, provádí hygienu a kontroluje svůj vzhled v zrcadle. Ale zřejmě to tak bylo.

Většinu času trávil na chodbě. Knoflík si prohlížel proti světlu, házel ho na zem a zvedal, pokládal jej na nábytek a sledoval ze všech možných úhlů. Nosil ho ve zdvižené dlani před sebou. Snad aby se o ten „zázrak“ podělil s ostatními. My však zázrak neviděli. Viděli jsme jen blázna s malým děrovaným kolečkem v ruce.

Kluk s knoflíkem docela často zavítal i na kuřárnu. I když byla třeba plná lidí.

Býval tam často Adam. Tricátník s bipolární poruchou, toho času zřejmě v mánii. Při vyfukování kouře neseděl jako ostatní. Stával na lavičce. V puse cigaretu, v ruce papír na poznámky do své připravované knihy a lidí u nohou. On byl ústřední postavou tohoto světa. Svým pohledem to dával jasně najevo. Kluk s knoflíkem byl pro něj neviditelným.

S Adamem tam býval ale taky Jarda. Vymahač dluhů závislý na neurologu. Drsník ověšený řetězy a oděný do značkového oblečení. Ten už si ho všimal. A taky reagoval. Především smíchem. Sám bych se zbláznil, kdybych vešel do stísněného prostoru mezi lidmi a byl bych tam terčem posměchu. Kluk s knoflíkem se ale už jednou zbláznil. Podruhé už možná nemohl. Jardův posměch na něj neměl vůbec žádný vliv.

Býval jsem tam samozřejmě i já. Zahlcen představami o tom, co se asi tak může dít v jeho hlavě. Fascinován představením, které snad zdi kuřárny nemohly pamatovat. Zdvíhal knoflík na prstu až do výšky, kam dosáhl a ani na chvíli z něj nespustil zrak. Zřídka se podíval na nás a nikdy nepromluvil. Byl to impozantní sólový tanec. A to především proto, že nikdo nemohl tušit, co ho k tomu vedlo.

UKÁZKA Č.5

Chůze. Automatický pohyb, během nějž má být v mozku dostatek prostoru taky pro zaznamenání poutavých obrazů okolního světa. Ať už to bývá svěží krajina, která plyne kolem bytosti jako jemný vánek kolem uší, nebo úchvatná architektura, která donutí člověka zaklonit hlavu, aby spatřil proměnlivý kontrast mezi nejvyššími patry a nebem. Pokud máte vždycky možnost všimnout si těchto krás, tak vám to závidím. Dokážete proměnit ve skutečnost slova,

kteřá říkají, že cesta je cíl. A to já většinou neumím. Často mi hlavu plní každý můj krok a já se usilovně snažím od něj pozornost a věnovat ji aspoň trase. Otáčím hlavu do všech směrů, aby mi neunikl ani jeden pohled směřující k mým nohám, přitom se silou vůle snažím přitáhnout k sobě pouze chodník v popředí. Každý krok, který je za mnou, zanechává stopu v mé hlavě a já věřím, že si za to zasloužím odměnu. Odškodnění, po kterém celou cestu toužím. Místo, kam chci dojít.

Prostě nejsem ten typ, co se rád projde. Když vidím člověka, jehož vycházkové tempo mu dovoluje držet se za zády svých dlaní, nedokážu se do něj vžít. Procházejícím se lidem stále ještě často nerozumím. A tehdy byli mimo mé chápání naprosto.

Odhodlal jsem se vyjít bránou, abych si o středeční vycházce koupil knížku o kreslení. Šel jsem velmi nestabilně a nechápal kolemjdoucí, co během chůze nepodléhali rušivým vlivům. Za těch pár bloků jsem totiž vzdoroval mnohým. Projíždějící auta a tramvaje obsahovaly spousty očí a některé z nich se stihly střetnout s mým pohledem. Zesílily tak mou tendenci ke stabilizaci pohybu těla a uvedly má oční víčka do svalového napětí. To se po projetí vozidla vždy brzy uvolnilo a umožnilo návrat periferního vidění. K delšímu sevření víček mě však vedly vozy stojící na červenou, protože osoby v nich měly hodně času na kontrolu mé motoriky. K přivírání očí se přidávalo zatínání zubů v touze po zeleném světle semaforu. Kolona aut mě nutila ke zrychlení chůze, abych měl trapnou situaci co nejdřív za sebou. A v některých chvílích jsem zas naopak zpomaloval. Třeba když za mnou šel člověk, abych ho nechal předejít. Nebo když jsem se blížil k přechodu, aby před ním nezastavilo právě jedoucí auto.

Nechápal jsem, jak se lidi v tom knihkupectví mohli tvářit přirozeně a bezstarostně, když je určitě stejně jako mě čekala cesta zpět. Jak mohli poskytovat úsměv a ukazovat nadšení z vůně stránek, když je venku čekaly ulice zamořené světlem a zrakem.

UKÁZKA Č.6

Uvěřil jsem znalostem a postřehům psychologů a rozhodl se, že o víkendu vezmu Anetu někam do společnosti.

Jenže co je to rozhodnutí? Je to požadavek přítomného já směřovaný k tomu, kterým budete v budoucnu. Přítomné já žije v domnění, že se budoucí já prostřednictvím přítomného rozhodnutí zaváže ke splnění požadavku. Budoucí já se ale mnohdy opře o to, že už je jediným účastníkem události spojené s rozhodnutím. Přítomné já se totiž stane minulým a už nebude moct do problematiky mluvit. A žádná třetí strana, která by budoucí já za nesplnění požadavku odsoudila, přece neexistuje.

A tak nějak to bylo se společenským životem o nadcházejícím víkendu. Po skupinové terapii se sice moje rozhodnutí stalo skálopevným a trávení času mezi lidmi se stalo víkendovou prioritou, druhý den se však začaly v plánující hlavě vrstvit činnosti, kterými by se dal smysluplně využít čas a neopustit přitom bezpečí. Precizním úklidem jsem v pátek odpoledne chystal byt na příjemné prožití víkendu s Anetou a schovával strach z lidí za příjemný pocit ze svěží vůně a čistoty. Ani tehdy jsem nedělal vše, jak nejlépe dovedu, ale k devadesáti procentům se má snaha blížila určitě. Nechal jsem zmizet každý mikro flíček, o který by mohl zavazit pohled přes tabule oken, povrch nábytku skončil bez prachu a překrytý leskem, kuchyňský dřez čistší než nové zrcadlo a dokonce jsem kompletně odkryl bílou barvu kolem ovládacích knoflíků sporáku. Během úklidu jsem si uvědomil, že nikam mezi lidi nechci, a že vlastně

dokážu vytvořit ideální prostředí, ze kterého ven ani muset nebudu. Uvědomil jsem si, že když není nic nikdy jisté, nemusí být nic ani definitivní. A to ani rozhodnutí. Neexistoval žádný pevný závazek, který by mě přinutil k jeho plnění. A intenzivní úklid mi pomáhal rozhodnutí vytěsnit z hlavy.

Já, které se zbavilo úkolu splnit požadavek, se však zmýlilo v jedné věci. Třetí strana, která by jej za to mohla odsoudit, totiž existovala. Když s ní přišlo neposlušné já do kontaktu, nechápalo, jak ji mohlo opomenout, protože už velmi dobře znalo její urputnost. Tou třetí stranou bylo svědomí. Právě ono odsoudilo ústupek z rozhodnutí, že o víkendu půjdu mezi lidi. A výkon trestu bohužel nebyl jednorázovou záležitostí.

UKÁZKA Č.7

Představoval jsem si, jak jí vyprávím o mých týdnech na psychiatrii. O bolestivých zážitcích z počátku mé hospitalizace, o šilencích v Černovicích, o bolavé ruce, frontách na léky a drsném přístupu personálu, o chlápkově v plínkách, Robinově lásce k ženě z obrázku, Adriánově ztroskotaném manželství a exekucích, o nedůvěře k Černému, jehož tvář se v mých vzpomínkách časem stala přátelskou, o stále hučícím větráku na kuřárně, mystickém Pepovi, pořezané Zuzce, o kreslení, o mé rostoucí sebedůvěře, o klukovi s knoflíkem a dokonce i o ženách, jimž jsem se otevřel. Magda v mých představách nejprve ležela břichem na posteli v mé ložnici, měla šedé domácí tepláky, bradu podepřenou dlaněmi, prsty směřující k uším a s lítostivým pohledem poslouchala. Když jsem ale v těch představách řekl, že jsem se nikomu nezmínil o svém tajemství z dětství, které ona znala, najednou odcházela a svým chladem ve tváři mi dávala najevo, že už jí nezajímám, že jsem jí cizí. Nechápal jsem to. Do té doby jsem měl chuť vzít telefon a po dlouhé době jí napsat. Vzdálenost v jejím pohledu v mé představě mě však přiměla to neudělat.

Udělal jsem dobře. Určitě by neodepsala a cítil bych se trapně.

Nebylo mi smutno, že odejdu. Neměl jsem pocit, že mi někdo z pacientů nebo personálu bude chybět. Vnímал jsem večerní oddělení s odstupem. Jako bych se na něj díval pohledem z budoucnosti. Jako bych už byl jednou nohou ve světě. Jako bych byl nad věcí. Možná to byl můj obranný mechanismus, který měnil mé vzpomínky na peprné zážitky ve vzpomínky na nudu, a mou osobnost měnil v mém pohledu ze zakřiknuté na sebejistou. Možná jsem chtěl rychle zapomenout na mé spojení s psychiatrií a připravit se tak co nejdříve na venkovní svět. Ležel jsem na boku, zády otočený k Pepově posteli a říkal jsem si, že už jsem úplně někde jinde než před sebevraždou, že jsem ušel kus cesty, a že ta etapa je již za mnou. Možná jsem chtěl zapůsobit na odcházející Magdu z mé představy. Ukázat jí, že na psychiatrii nepatřím, že už nejsem ubrečené dítě, ale že se ze mě stal dospělý chlap. Vstát z pokleku a dostat se na její úroveň. Ukázat jí svou zocelenou emoční stránku a hrdost. Ukázat jí, že už se bez ní netrápím. Vrátit jí její chlad.

Problém byl ale v tom, že jsem cítil úzkost. A její intenzita rostla tím víc, čím víc jsem bagatelizoval své duševní problémy. To nepříjemné sevření hrudi dosáhlo neúnosné míry, když jsem si uvědomil, že si svůj nadhled nalhávám. Rázem mě přepadl pocit, že jsem dlouhé týdny jen předstíral, že nemám Magdu v hlavě. A najednou jsem viděl, jak sklízím posměch cestou pro knížku o kreslení, jak se během ranních rozcviček schovávám vzadu u dveří, jak utíkám

z kužárny plné lidí, jak se lituju během rozhovoru s Monikou na lavičce, jak spěchám na relaxační terapii, abych neposkytl pohled na můj příchod, jak sklápím zrak před pohledy lidí, jak chodím divně.

UKÁZKA Č.8

Následující den se nesl v podobném duchu. Dopoledne jsem strávil mezi zdmi zdravotnických zařízení. Obvodní lékař mi prodloužil neschopenku ještě o tři týdny, abych měl prostor adaptovat se na svět a zavítal jsem do ordinace mé dávné ambulatní psychiatricky. Když jsem jí dovyprávěl svůj příběh, byla naštvaná, že jsem tehdy přerušil léčbu. Ale pomohla mi vymyslet co dál. Na její popud jsem naplánoval změnu psychologa. Hned po odchodu z její ordinace jsem zavolal do vojenské nemocnice, poprosil o kontakt na Mílu ze skupinovky a domluvil si u něj termín individuální psychoterapeutické hodiny.

A kolem poledne jsem už doma žongloval, cvičil a chystal se na oběd s přídavkem umění do mé oblíbené hospody.

Od domu jsem šel svižně a odhodlaně, přesto zase zkratkou, kde bývá nejmenší výskyt lidí. S hlavou plnou hormonů štěstí, které mi přineslo cvičení, jsem bezstarostně minul domy, jejichž okna byla potencionálními vysílači pohledů. Následně jsem nechal projít svůj styl chůze razantní změnou v důsledku gravitačního zatížení při scházení prudkého kopečku. Každý svůj krok jsem tam nechal jakoby spadnout a podvoloval své tělo následným otřesům. V tomto úseku mi bylo dobře. Možná by to bylo jinak, kdyby byl kopeček delší. Třeba bych po chvíli znejistěl. Třeba to ale bylo tak, že mi tento automatický styl prostě seděl. Možná mi dělal dobře fakt, že jsem měl minimální možnost ovlivnit vzezření své chůze a mohl svést divnost svých pohybů na kopeček, po jehož šikmině by šel divně snad každý.

Připadal jsem si významně, když jsem se s šanonem v ruce mihnul vedle otevřené brány, za kterou obědvalo několik lidí, a trochu se nechal unést představami o tom, co si o mně asi tak myslí. V některých mých představách ti lidé věděli, že jsem na správné cestě. Místo flašky v mé ruce viděli věc, která už od pohledu o majiteli leccos pozitivního napovídá. Přemýšlení, soustředění, cílevědomost. Chuť rozvíjet tyto schopnosti ze složky plné papírů přímo vyzařuje. Ať už jste pojišťovací agent, pisálek, hudebník nebo třeba sběratel bankovek, desky v podpaží naznačují, že na něčem děláte. Že máte nějaký zájem. Když mě ti lidi viděli projít, možná dokonce uhádli, že jsem konečně našel smysl života. Anebo si možná řekli, že mi prostě jen přeskočilo a marně se snažím změnit svůj osud.

Možnost, že se jevíím být ambiciózním, rychle ustoupila, když jsem sešel ze šterkové cesty na chodník u hlavní silnice. Varianta o marné snaze změnit svůj osud se mi vrývala tím hlouběji do hlavy, čím více jsem potkal lidí. Cestu sice lemovaly domy, ale okna umocňovala můj dojem, že jdu odhalen po otevřeném prostranství. Lehká chůze přestávala zvládat vzrůstající tíhu těla. Obklopovala mě velká plocha reality, jejíž hranice byly daleko za dosahem mého zraku. Prál jsem si, aby viditelné osoby vystoupily z mého zorného pole a tužil jsem ty, které se do něj vstoupit chystaly. Sice stabilními kroky jsem se blížil k cíli své cesty, ale pod tíhou studu bylo mé nitro na roztrhání.

UKÁZKA Č.9

Během řízení vozidla dochází jen k nepatrným pohybům končetin a minimálním odchylkám od normálnosti. Pokud jste v autě sami, je tedy jen pramalá možnost, že budou vaše pohyby zaznamenány a hodnoceny. Jedinými zhodnotitelnými kritérii zvenčí je plynulost, dodržování předpisů a solidarita. Během jízdy nemáte šanci propsat své odchylky do vzhledu vozidla. Vizuální stránka vaší osobitosti je pohlcována tvrdou karoserií a pevným postojem kol. Pokud zrovna nejste provozovatelem kaskadérských kousků, tak nemáte možnost vybočit ze zvyklého vzezření jízdy. Co se teda týče cesty autem, není co skrývat.

S chůzí je to jiné. Každý sval, každá kůstka, šlacha a vnitřní rozpoložení těla může být v každém člověku trochu jinak. Jsme měkčí a ohební. Máme chodidla, která opouští zem a během cesty vzduchem mají prostor pro spoustu možností a změn. Při přemísťování jsme nuceni k odrazu a došlapu. A navíc máme mozek. Paměťové médium, ve kterém se můžou množit spousty zaznamenaných pohybových stylů. Orgán, co s těmito styly umí různě míchat. Vzniká spousta variant a odchylek. Každá chůze je originální a jedinečná. Moje hlava zřejmě neví, jakou si má vybrat. Možná proto během cesty vždycky rád posedím.

Ač jsem v obchodě poskytl podívanou jen na svou tělesnou schránku, nepříjemné pohledy se do mě vryly a podnítily k pocitu znečištění mého nitra. Nákup jsem z auta vynášel s vědomím, že úkol dotahuju do zdárného konce. Od vstupu do prodejny až do zavření naplněné lednice jsem postupoval systematicky, bezchybně a efektivně. Možná by se dalo říct, že dokonce nejlépe, jak dovedu. Vědomí bezvadnosti každého kroku tohoto procesu snad mohlo oprostít mé nitro od zbytků špíny. Ale nestačilo to.

Lesk, svěžest a vůně. Zafungovaly v útrokách mé duše jako guma, co nechává zmizet nepovedené tahy tužkou. Nezdařené kroky mých nohou opouštěly hlavu s každým tahem prachovky a ubrousků na sklo. Odkrytí sytých barev předmětů schovaných pod špínou a prachem, načechrání koberce sající hubicí a nárazy průvanu nesoucího vůni čisticích prostředků měly být původně jen přípravou bytu na Anetinu návštěvu. Byly pak ale především úklidem mé mysli. A to úspěšným. A ještě aby ne. Blížila se půlnoc, když jsem práci dokončil. Usnul jsem jako nemluvně.

UKÁZKA Č.10

„Jak se cítíte, když o tom mluvíte, Petře?“

Míla se na mě upřeně díval a já měl pocit, jako bych ho zklamal. Snažil jsem se přijít na to, jak se cítím, ale nešlo mi to. Místo toho mi hlavou běžela myšlenka, že mě před přiznáním k tomu brutálnímu násilí možná považoval jen za nešťastného. Pak jsem měl ale strach, že jsem v jeho očích klesl. Že jsem se v jeho pohledu přeměnil z oběti na pachatele. A možná to tak skutečně bylo. Možná mě do té doby litoval a pak jsem se mu zhnusil. Chvilí jsem jezdil pohledem po místnosti a zpět na jeho tvář a pak jsem řekl: „Nevím, jak se cítím. Jenom se mi samotnému nechce věřit, že jsem to tehdy opravdu udělal. Že jsem toho byl schopen. Rychle jsem na to tehdy zapomněl. Pil jsem dál a nepřipouštěl si, že tím vlastně riskuju. Ten chlap mě napadl. Ale to, co jsem provedl, bylo za hranou. Klidně se mu mohlo stát něco ještě horšího. Teď když o tom mluvíme, tak se opět utvrzuju v tom, že jsem člověk, co prostě nesmí pít. A jsem rád, že už jsem z toho venku. Že už nepiju. A věřím tomu, že už se nikdy nenapiju.“

UKÁZKA Č.11

Nikdy jsem svou podezíravost nepovažoval za příznak nějaké poruchy. Nevěděl jsem totiž, že to podezíravost je. Ani když jsem býval paralyzován depresí, nepovažoval jsem se za nemocného. Nedokázal jsem nahlédnout do svého nitra nezaujatým pohledem. Jak bych jen mohl dokázat podívat se z venku?

Připadal jsem si normální. To lidi kolem mě byli jiní. Byl jsem přesvědčený, že v hlavě řeší podobné problémy jako já a taky se stejnou intenzitou, ale že mají jen větší sílu to ustát. Byl jsem tudíž přesvědčený, že jsem slaboch.

Jestli jsem zažil období, kdy to bylo jinak, tak jsem si to nepamatoval. Nepamatoval jsem si, odkud jsem do toho zákeřného světa přišel. Nevěděl jsem o tom, že to, co v mé hlavě probíhá, jsou moje představy.

Vzdalovaly mě tyto představy od reality? Nebyly tedy tím krokem, který jsem nevnímal? Byl jsem to i já, kdo byl daleko od skutečnosti? Byl jsem i já tím bláznem? Tak jako kluk s knoflíkem?

UKÁZKA Č.12

Mílovo pracoviště, zaměstnání, posilovna a domov. Základní čtveřice mnou obývaných míst, kterou jsem se pokusil rozšířit jen zřídka. Možná byste řekli, že byl můj život chudý na lidskou společnost. A možná byste měli pravdu. Kdyby nebylo práce, tak by se tváře v mé čerstvé paměti daly spočítat na prstech mých rukou, a kdyby nebylo ani posilovny, stačila by dlaň sevřená v pěst. Ale co byste čekali od abstinujícího sociálního fobika? Co byste čekali od člověka, který si zvykl ve střízlivém stavu opouštět byt jen se záměrem uspokojit svého zaměstnavatele pravidelnou docházkou, nebo doplnit zásoby jídla? Že vyjde z brány nemocnice a obklopí se lidmi? Takhle to fungovat nemohlo. Všechno hezky postupně. A opatrně. Každý můj další krok směřující ke zvýšení počtu přítomných musel být konán s rozvahou. Aby nedošlo k šoku. Aby nepřišla tendence provést na cestě za socializací několik kroků zpět, zavřít se doma a dovolit strachu, aby udělal z vchodových dveří nepřekonatelnou zeď. Proto když jsem se odhodlal jít do nového prostředí, považoval jsem za nutnost mít systém příprav. A základním bodem tohoto systému bylo většinou zajistit přítomnost někoho ověřeného. Jako když jsem chtěl začít chodit na individuální psychoterapii a vybral si terapeuta, kterého jsem znal ze skupinovky, nebo když jsem se odhodlal kývnout na Luborovo pozvání ke kiosku a pro jistotu s sebou vzal i Anetu. Za ověřenou osobu jsem považoval i Richarda a i toho zařadil do systému příprav, když jsem chtěl zkusit vypadnout s někým z práce ven.

Málokdy jsem se odhodlal jít někam poprvé sám, nebo s někým neověřeným. A tak to bylo i v září, když jsem zatoužil po rozšíření svých fitness znalostí.

UKÁZKA Č.13

Když jsme tedy sjeli z dálnice a zastavili u rychlého občerstvení, řekl jsem, že nemám hlad a čekal jsem u auta. Lhal jsem, abych to přečkal co nejbližší mému bezpečnému světu. Stál jsem opřený o dveře auta s rukama v kapsách a představoval si, jak o mně spolucestující mluví. Bylo

možné, že chtěli po Richardovi vysvětlení a on jim během čekání ve frontě řekl, že jsem prostě jen vadnej.

Vrátili se s hamburgery v rukou a jeden donesli i mně. Jedlo se a mluvilo, já ale mlčel. Když se na mě podívali, jejich oči mi říkaly: „Srabe!“ A já se styděl.

Přestože mě pak čekala asi stopadesátikilometrová svižná jízda po dálnici bez potřeby navigace, nebyl jsem ve své kůži. Trapné situaci v rychlém občerstvení jsem se sice vyhnul, nechtěla se mě ale pustit vzpomínka na to, jak jsem trhal partu, když jsem je nechal jít pro jídlo beze mě. A měl jsem pak v autě dojem, že do té party nepatřím. Měl jsem strach, že vědí, že jsem měl strach.

Najednou jsem seděl divně a byl nudným srabem, který svou fádnot schovává za soustředění na jízdu. Hlavou mi běžely vzpomínky na skupinu čekajících cvičenců, na mou chůzi kolem tramvajové zastávky, i na němé „já“ u ohniště obklopeného lidmi.

Hrála nám hudba (Mobb Deep – Man Down, GZA – Shadowboxin) a já se necítil být kompetentní k jejímu poslechu. Byl to totiž Hip hop. Pouliční styl, jehož symbolem je velká sebedůvěra a početné party. Zvuky z repráků nebyly pro mě. Mě totiž definovala malost a chudý společenský život. S upřeným zrakem přes čelní sklo jsem doufal, že posádka nepřemýšlí o mém výrazu tváře, ale jejich verbální pasivita naznačovala opak. Tu a tam jsem zvedl hlavu a nenápadně přešel pohledem přes zpětné zrcátko, abych si zkontroloval obličej a po té se jej snažil upravit přenastavením rtů. Vypadal jsem totiž jako kakabus. Kilometry ubíhaly a pocit trapnosti byl pořád stejný. Skupina čtvera hlasivek obývala malý prostor, přesto hrající hudbou prolínalo ticho. Několik minut, možná i čtvrt hodinu jsem v sobě řešil, proč se nemluví a dával jsem si to za vinu.

Pak ale došlo ke zvratu. Nejdřív jsem otočil hlavu dozadu a zjistil, že má Richardova kamarádka zavřené oči. Napadlo mě, že možná přemýšlela jen o prožitém dni v práci a ne o mně. Třeba byla unavená. Možná si jen užívala hudbu. A ostatní třeba taky nemluvili jenom kvůli tomu. V momentě toho uvědomění se mi začínal hip hop zase líbit. A moje představy o mé tváři v hlavách spolucestujících úplně zmizely, když se Snaker rozhodl oživit náladu svým rapem ve srandomním volném stylu. Nepříjemná vzpomínka na postávání u rychlého občerstvení se vzdalovala stejně jako Brno a já začal pokyvovat hlavou.

„Petr, Petr, už stý kilometr.

Řítím se s ním k cíli, točí se taxametr.

Petr, Petr, okýnko spadlé o decimetr,

Chladný říjen, husí kůže, ještě že mám svetr.“

Snaker neměl svetr, ale rýmovalo se to. Zvedlo mi to koutky úst a ostatní rozesmálo. Každý nový rým zastíral mou divnost a dělal mě významnou součástí společnosti. Stával jsem se tím, co veze celebritu. Řidičem bez jehož soustředění na cestu by večer nebyl koncert. Najednou mě moje trapná chvílka u rychlého občerstvení udělala zajímavým. Moje originalita se stala kořením výletu a já si uvědomil, že ten darovaný hamburger mohl být klidně projevem respektu. Nálada v autě ožila.

